

HARRASTUSKUMMITOIMINTA

Ideointia syrjäseutujen lasten ja nuorten kuljettamisesta harrastuksiin kummien avulla

TIIVISTELMÄ

Anne Suvia

Harrastuskummitoiminta – Ideointia syrjäseutujen lasten ja nuorten kuljettamisesta harrastuksiin kummin avulla

32 s., 3 liitettä

syksy 2019

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomi (AMK)

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa markkinointivideo uudesta harrastuskummi-ideasta yhdistyksille, järjestöille ja yrityksille. Videon tarkoitus oli herättää katsojien mielenkiinto syrjäseutujen lasten harrastusmahdollisuuksien ongelma-kohtiin, joihin harrastuskummitoiminta tarjoaa ratkaisun. Syrjäseudulla asuu lapsia, joiden vanhemmilla ei aina ole mahdollisuutta kuljettaa lapsiaan harrastuksiin. Syynä voi olla vanhempien heikko taloudellinen tilanne, autottomuus, sairastuminen tai ajan puute. Harrastamisella on todettu olevan suurta merkitystä lapsen arkeen sekä myös hänen tulevaisuuteensa. Harrastaminen nostaa lapsen itseluottamusta, tukee sosiaalista kanssakäymistä muiden lasten ja aikuisten kanssa sekä vaikuttaa suotuisasti fyysiseen ja henkiseen hyvinvointiin. Harrastaminen ehkäisee syrjäytymistä ja on yksi keino auttaa jo syrjäytyneitä lapsia. Harrastuskummi tukee syrjäseutujen lapsen harrastamista viemällä hänet harrastuspaikkaan sovitusti. Kuljettamisen lisäksi kummi on lapsen tukija, kannustaja ja keskustelukumppani. Kummi on lapselle myös luottohenkilö.

Opinnäytetyön kirjallinen osuus käsittelee lasten ja nuorien oikeuksista harrastamiseen. Lisäksi kerrotaan harrastamisen merkityksestä lapsen fyysiseen ja henkiseen hyvinvointiin. Aikuisen kannustus, kuntien tukitoimet, harrastuspaikkojen sijainnit ja lasten nykyhetken harrastusmieltymykset vaikuttavat kokonaisuudessaan harrastamisen toteutumiseen. Kirjallisessa osuudessa on myös kokemusperäistä tietoa vapaaehtoisjärjestöjen mahdollisuuksista ja ongelmista silloin kun uutta toimintaa ollaan aloittamassa. Opinnäytetyön kirjallinen osa on samalla suunnittelun pohjatyö markkinointivideon käsikirjoitukselle.

Video sisältää kolme esimerkkiä harrastuskummitoiminnan piiriin kuuluvista lapsista sekä yhden videoklipin harrastuskummitoiminnasta käytännössä. Käsikirjoituksen mukaisesti video sisältää myös aiheeseen sopivaa valokuvamateriaalia ja iskulauseita. Video esiteltiin koeyleisölle, jotka arvostelivat laatua, sanomaa ja hyödyllisyyttä. Yleisö tuli siihen lopputulokseen, että harrastuskummitoiminta on tarpeellinen ja videolla on markkinointiarvoa esiteltäessä uutta toimintaideaa yrityksille, järjestöille ja yhdistyksille.

Asiasanat: syrjäseutu, lapset, nuoret, harrastus, hyvinvointi, syrjäytyminen, vapaaehtoisuus

ABSTRACT

Anne Suvia

A hobby support activity - Ideas for transporting children in remote areas to their hobbies with hobby helpers

32 p., 3 appendices

Autumn, 2019

Diakonia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Social Services

Bachelor of Social Services

The purpose of this functional thesis was to produce a marketing video of a new hobby helper idea for associations, organizations and companies. The purpose of this video was to capture viewers' interest in hobby opportunities for children in remote areas that lack hobby activities. There are children living in remote areas whose parents cannot transport their children to hobby. This may be due to the poor financial situation of the parents, not owning a car, illness or lack of time. Hobbies have been shown to be of great importance to a child's daily life as well as to their future. Hobbies increase the child's confidence, support social interaction with other children and adults, and have a positive impact on physical and mental well-being. Hobbies prevent exclusion and are one way to help children who are already excluded. The hobby helper supports the hobby of a child from a remote area by taking him or her to the hobby. In addition to transporting, the volunteer is the child's supporter, stimulator and interlocutor as well as a confidential friend.

The written part of the thesis deals with the rights of children and adolescents in hobby-related legislation. In addition, the importance of hobbies for the physical and mental well-being of the child is discussed. Adult encouragement, municipal support, hobby location, and children's current hobbies all contribute to the hobby. The written section also contains empirical information about the opportunities and problems of volunteer organizations as new activities are being launched. At the same time the written part of the thesis is a groundwork for the video script.

The video contains three examples of children who needed this kind of service and one video clip of this activity in practice. According to the script, the video also contains relevant photographic material and slogans. The video was presented to the test audience who commented on the quality, message and usefulness of this video. The audience concluded that this kind of activity is necessary, and that video has a marketing value when presenting a new concept to companies, organizations and associations.

Keywords: remote area, children, young people, hobby, welfare, exclusion, volunteer

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	4
2 LAPSET JA NUORET SYRJÄKUNNISSA	6
2.1 Lasten ja nuorten perusoikeudet.....	6
2.2 Syrjäisyyden määritelmä.....	7
3 HARRASTAMISEN MERKITYS	8
3.1 Harrastusten sosiaaliset merkitykset.....	8
3.2 Kannustamisen merkitys harrastamiseen	9
3.3 Pienituloisuuden ja sijainnin merkitys harrastamiseen	10
4 VAPAAEHTOISTOIMINNAN JÄRJESTÄMINEN JA SEN HAASTEET	13
5 OPINNÄYTETYÖN PROSESSI	16
5.1 Opinnäytetyön kuvaus ja tavoite	16
5.2 Opinnäytetyön menetelmät.....	17
6 MARKKINOINTIVIDEO HARRASTUSKUMMITOIMINNASTA	20
6.1 Videon merkitys ja tavoite.....	20
6.2 Videon suunnitelma ja toteutus	20
6.3 Videon arviointi, kehittäminen ja tulos.....	21
7 POHDINTA.....	23
LÄHTEET	27
LIITE 1. Haastattelurunko.....	29
LIITE 2. Videon käsikirjoitus ja linkki videoon.....	30
LIITE 3. Mieli-pidekysely harrastuskummi - videosta.....	32

1 JOHDANTO

Suomessa palvelut keskittyvät yhä enemmän kaupunkeihin ja keskuksiin. Kuntaliitos on yksi syrjäytymistä edistävä tekijä. Syrjäkylien asukkaat liitetään osaksi kaupunkia, jolloin uuden kunnan kaikki asukkaat ovat automaattisesti osana kaupunkiympäristöä ja niiden olemassa olevia palveluita riippumatta asuinpaikkansa sijainnista. Suomi nuorten kasvu ympäristönä 2016 teettämä tutkimus osoittaa, että 3 % suomalaisista nuorista asuu syrjäkylissä. Näiden nuorten olosuhteiden parantamiseksi on tehty erilaisia aloitteita ja ehdotuksia, mutta ne eivät ole toteutuneet toivotuilla tavoilla. Varsinkin toisen asteen koulutusverkoston vähenemisen myötä saavutettavuus heikkenee edelleen samoin kuin vapaa-ajan viettopaikat. Asukkaiden tarpeet katsotaan syrjäkylissä erheellisesti vain eläkeikäisten näkökulmasta eikä nuorten. (Tuuva-Hongisto, Pöysä & Armila (2016, 12-13, 17.)

Syrjäkylissä asuvien elämää hallitsee arjessa jatkuva ajan organisointi johtuen palvelujen puutteesta ja pitkistä välimatkoista. Syrjäseudulla asuminen on monelle perheelle kuitenkin tietoinen valinta. Perheen lapset arvostavat luonnon läheisyyttä, rauhallisuutta, yhteisöllisyyttä ja puuhastelua omassa pihapiirissään. Lapset ja nuoret auttavat vanhempiaan tiloillaan ja harrastus on yleensä koko perheen yhteistä puuhastelua esim. kalastusta, nikkarointia, luonnossa oleskelua, metsästystä tms. Nuorten ja lasten omat tarpeet jäävät kuitenkin helposti syrjään vanhempien toteuttaessa haaveitaan syrjäseudulla asumisesta. Lapset ja nuoret eivät pääse palveluiden ja sosiaalisten suhteiden pariin niin toivoessaan ilman vanhempien kuljetusapua. Toisaalta syrjäseudulla huomioidaan tämä puute ja kyläyhteisöissä pyritään aktiivisesti järjestämään erilaista toimintaa. Yhteisöjen aktiivisuustaso vaihtelee kuitenkin kunnittain. (Tuuva-Hongisto ym. 2016, 28-34.)

Opinnäytetyöni tarkoituksena on antaa markkinointivideon avulla alueen yhdistyksille, yrityksille ja yhteisöille uusi toimintaidea harrastuskummista. Näin vapaaehtoisten avulla pystytään paremmin toimimaan syrjäkylien lasten ja nuorten parhaaksi. Ideana on mahdollistaa vapaaehtoisten voimin kouluikäisen lapsen tai nuoren kuljetus harrastuksiin, mikäli vanhemmat eivät siihen kykene. Olen

kerännyt taustatietoja kirjallisten tutkimusten ja haastattelujen avulla. Haastattelin kolmea seurakunnan ja kahta Mannerheimin Lastensuojeluliiton työntekijää. Haastatteluista poimin koosteeksi tärkeimmät kohdat liittyen uuteen harrastuskummitoiminnan kehittämisen mahdollisuuksiin ja ongelmiin sekä videon materiaaliin.

2 LAPSET JA NUORET SYRJÄKUNNISSA

2.1 Lasten ja nuorten perusoikeudet

Nuorisolaissa (72/2006) todetaan, miten nuorisopolitiikan vastuu kuuluu kunnalle. Lain tarkoituksena on eri palveluiden avulla tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä sekä nostaa nuoren aktiivisuustasoa yhteiskunnassamme. Lain mukaisesti keskeiset tekijät ovat yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus, tasa-arvo, monikulttuurisuus, kansainvälisyys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen. Tärkeänä pidetään myös sosiaalisuuden vahvistamista sekä elinolosuhteiden parantamista. Perustuslaissa (731/1999) määritellään sivistykselliset oikeudet. Näiden mukaan jokaisella on yhtäläinen oikeus saada kehittää itseään varallisuudesta huolimatta.

Suomessa perusoikeuksia itsensä kehittämiseen toteutetaan myös muidenkin lakien avulla kuten kulttuuritoiminnasta annetusta laista, kirjasto- ja liikuntalaissa. Monesti palvelut hankitaan myös avoimilta markkinoilta, jolloin kulttuuri- ja liikuntapalveluiden hintataso voi olla suurikin. Kunnilla on kuitenkin velvoite järjestää mahdollisimman tasavertaisesti kuntalaisilleen mahdollisuus harrastaa ja kehittää itseään. Tämä saattaa tarkoittaa esimerkiksi alennettuja maksuluokkia vähävaraisille. (Lavapuro, Ojanen, Rautiainen & Valtonen 2016, 86-87.)

Lasten ja nuorten oikeuksia valvoo myös kansainväliset sopimukset sekä eri poliittisten tahojen kehittämissuunnitelmat. Suomessa on lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmassa keskitytty Yhdistyneiden Kansakuntien hyväksymään lasten oikeuksien sopimuksen kohtaan 12, jossa käsitellään lasten ja nuorten kuulemistä heitä koskevissa päätöksenteossa. Yleissopimuksen muita periaatteita ovat syrjimättömyys, lapsen etu, henkiinjäämisen ja kehityksen edellytykset ja mahdollisuus osallistua päätöksentekoon. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmalla halutaan kiinnittää huomio myös osallisuuteen, arjenhallintaan ja yhdenvertaisuuteen. Osallisuudella tarkoitetaan lapsen tai nuoren osallisuuden ja vaikuttamisen tunnetta yhteiskuntaamme kohtaan, joka muodostuu mm. harrastusten, koulun, kodin ja ympäristön kautta. Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan syrjäytymisen ehkäisyyn puuttumista ja tasa-arvoisen kohtelun ymmärtämistä

kaikkia kohtaan. Arjenhallinnan kautta lapsi ja nuori pystyy toimimaan itsenäisesti, vastuullisesti, henkisesti ja taloudellisesti. (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisut 2012, 6-7, 44.)

2.2 Syrjäisyyden määritelmä

Syrjäisyys voidaan määritellä monella eri tavalla. Syrjäisyys on maantieteellisen sijainnin lisäksi myös kulttuurillinen, sosiaalinen ja historiallinenkin käsite riippuen siitä kuka syrjäisyyden määrittelee. Osa ihmisistä määrittelee syrjäisyyden negatiivisena mielikuvana, jota hallitsee syrjäytyminen ja tietämättömyys. Osa puolestaan arvostaa syrjäisyyden luonnonrauhaa ja vapaa-ajan viettotapaa. Esimerkiksi syrjäseutujen nuoret määrittelevät syrjäisyyden alueeksi, jossa ei ole palveluja, koulua, kavereita eikä mahdollisuutta itsenäiseen liikkumiseen. Syrjäisyys voidaan näin ollen määritellä olosuhteissa vallitsevana tilana, joka suhteutetaan lähimpään keskukseseen. Mielenpitoista huolimatta syrjäisyyden määritelmässä tulee kyselyissä esille eriarvoisuus suhteessa kaupunkien keskustoihin. (Tuuva-Hongisto ym. 2016, 31-34.)

Kunnat puolestaan eivät mielellään halua käyttää kunnastaan sanaa syrjäisyys. Monet tuovat haastatteluissa esille syrjäisyyden määritelmästä positiivisen puolen kuten kunnassa vallitsevan voimakkaan yhteisöllisyyden, sosiaalisten ongelmien puuttumisen ja maantieteellisen väljyyden ja harvaan asutun alueen monipuolisemmat luovat ratkaisut päätöksiä tehdessä. Syrjäisyyttä kuvataan toisaalta paikaksi, jossa suurin osa asukkaista on ikääntyneitä, asukkaita on vähän ja syrjäiset kunnat ovat riippuvaisia taloudellisesti valtion rahallisesta panostuksesta. Suomen valtio käyttää erilaisia kertoimia määritellesään valtionosuuksien jakamista ja valvoessaan perusoikeuksien toteutumista. Syrjäisyyserrointa määriteltäessä tarvitaan kuntatyyppi ja kunnan asukastiheys. (Lavapuro ym. 2016, 18-21.)

3 HARRASTAMISEN MERKITYS

3.1 Harrastusten sosiaaliset merkitykset

Harrastukset ovat tärkeä osa lapsen kasvua ja kehitystä edistävä tekijä. Harrastukset kasvattavat lapsen kulttuurista ja sosiaalista pääomaa. Tämä tarkoittaa muiden ihmisten kasvokkaista kohtaamista, uusien ystävien saamista sekä kuumista johonkin omaan yhteisöön. Harrastaminen kehittää myös nuorta itseään. Sen avulla hän löytää omat vahvuudet, kehittää itseään unelmiaan kohti ja on yksi parhaimpia vaihtoehtoja vapaa-ajan viettämiseen. Harrastuksen kautta voidaan ehkäistä myös syrjäytymistä tai toisaalta syrjäytynyt nuori voi löytää elämänsä mielekkyyttä harrastuksen kautta. Monet ovat löytäneet ammattinsa harrastusten kautta. Parhaimmillaan lapsesta lähtien saatu harrastuskaveri-, tai porukkasuhde voi jatkua läpi elämän. (Berg 2015, 90-91; Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017, 9.)

Syrjäseudulla vallitsee kuitenkin oma sosiaalinen kulttuuri, jota kaupungissa ei ole. Koulun sosiaalisten suhteiden merkitys on tällöin suurempi ja kaverisuhteet koulun ulkopuolella korvataan sosiaalisella medialla sekä perheellä. Lapset ja nuoret ovat syrjäseudulla kuitenkin sopeutuneet olosuhteisiin, sillä heillä ei ole muutaakaan vaihtoehtoa. Monesti he korvaavat tämän puutteen itsejärjestetyllä toiminnalla sekä sosiaalisen median ja pelien avulla. Aktiivinen toiminta saattaa olla hyvinkin perhekeskeistä ja vanhempien kiinnostuksen ja päätösten sanelemina. (Tuuva-Hongisto ym. 2016, 61-62, 79.)

Sosiaalisuuteen liittyy myös muita haasteita. Poikien on helpompaa saada sosiaalista kontaktia harrastamisen kautta mutta tyttöjen osalta aloittaminen vaatii enemmän tukea. Samaisessa tutkimuksessa myöskin uskonnollinen suuntaus vaikuttaa yllättävänä suurena osana harrastamisen sosiaaliseen merkitykseen. (Mutz & Albrecht 2017, 3032.)

3.2 Kannustamisen merkitys harrastamiseen

Vaikka kaverit houkuttelevat toisiaan mukaan harrastuksiin, on kotioloissa vanhemmilla kuitenkin vielä suurempi merkitys. Ilman vanhempien kannustusta, rahallista auttamista, kuljettamista, osallisuutta ja kiinnostusta, lapsen harrastus voisi olla lyhytkestoisempaa ja ilman tavoitteita. Monesti kannustimena toimii myös vanhempien oma aktiivisuus harrastamisessa. Aikuisen harrastaminen yhdessä lapsen kanssa luo hyvät edellytyksen jatkaa lapsen harrastamista aikuisiälläkin. Tämä korostuu harrastuksen lisäksi myös muuna lapsen oman elämän positiivisena aktiivisuutena. (Berg 2015, 98.)

Yhdysvalloissa tehdyn tutkimuksen mukaan lapsilla, joiden vanhemmilla on mielenterveysongelmia, on kolminkertainen riski sairastua masennukseen. Tekijät ovat osittain perinnöllisiä mutta osittain myös ympäristön vaikuttamia. Vanhemmat voivat näin omalla käyttäytymismallillaan vaikuttaa lapsen mielialaan. (Paige ym. (2017, 3535.) Mutz ym. (2017, 3032) tekemän tutkimuksen mukaan lasten aktivointiin riittää yksinkertaisimmillaan jopa se, että kotona on tarvittavia välineitä. Vanhempien olisi hyvä tiedostaa tämäntyyppisen aktivoinnin merkitys.

Myöskin koulu kannustaa omalta osaltaan harrastamaan. Oppilaalla on mahdollisuus jäädä harrastamaan koulun jälkeen eri kerhoihin tai koulu saattaa kuulua esimerkiksi liikkuva koulu- ohjelmaa. Oppilaitokset tekevät näin yhteistyötä eri harrastetoimijoiden kanssa ja mahdollistavat omalta osaltaan kaverisuhteiden ylläpitämistä, itsensä kehittämistä ja uusien taitojen oppimista koulun jälkeenkin pienellä panostuksella. Lasten mielipiteitä on kuultu ja monet kerhot toimivat nimenomaan lasten ehdoilla. Varsinkin alakouluikäiset osallistuvat aktiivisesti kerhoihin mutta osallistumisaste vähenee yläkouluun mentäessä. Tähänkin ongelmaan on otettu kantaa ja pyritty ohjaamaan kerhotoimintaa nuorten mielenkiinnon suuntaan. (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017, 18-19.)

Kouluikäisen lapsen ja nuoren hyvinvointi on monen asian summa. Aktiivisuuden lisäämiseen ei vaikuta vain yksi tekijä. Kaikki lähtee kuitenkin perheestä ja vanhemmista. On tärkeää, että lapsi saa riittävästi lepoa, ravintoa ja mahdollisuutta osallistua. Tämä koskee myös maahanmuuttajia sekä vammaisia. Nykyinen

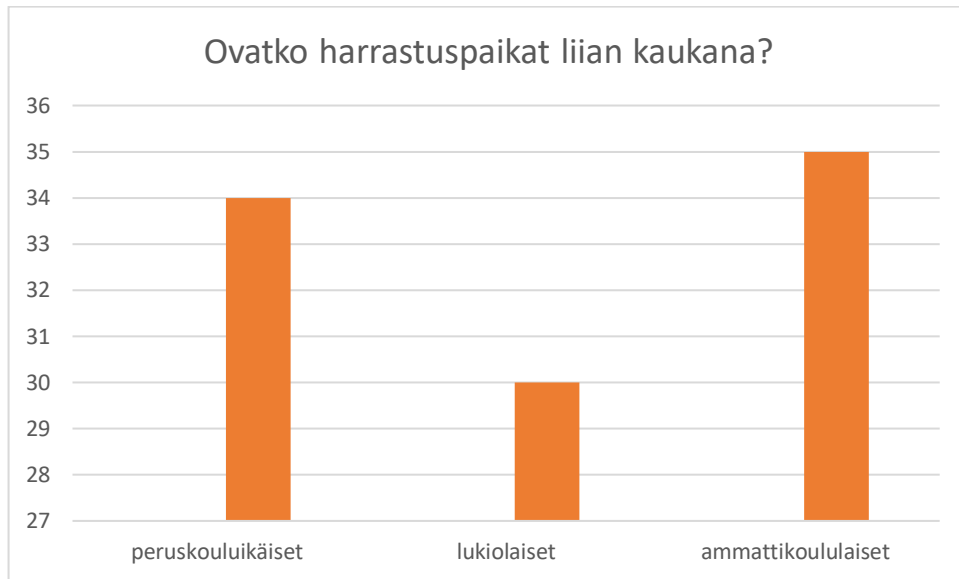
kehitys on huolestuttavaa, koska lasten yksinäisyys lisääntyy, paino-ongelmat kasvavat ja lapset kokevat masennusta varsinkin teini-iässä, jolloin harrastukseen menetetään useasti mielenkiinto. Tutkimusten mukaan moniin seikkoihin on hyvä kiinnittää huomiota jo neuvolavaiheessa ja tietoa jaettava enemmän perheille. Tämä vaatii paljon yhteistyötä koulun, terveyden-, ja sosiaalihuollon, liikunnan toimialojen ja nuorisotyön kanssa. (Lapsiasiavaltuutetun julkaisuja 2017, 24-25, 139-157.)

3.3 Pienituloisuuden ja sijainnin merkitys harrastamiseen

Lapsiasiavaltuutetun julkaisun (2017, 24-25) mukaan 9% Suomen lapsista elää pienituloisessa perheessä ja näistä 30 000 lasta eli 3 % elää vakavassa elintaso-ovajeessa. Yksi merkittävä riskitekijä lasten ja nuorten harrastusten vähyyteen on raha. Eri tutkimuksissa on huomattu, että korkeassa asemassa olevilla perheillä on huomattavasti paremmat mahdollisuudet harrastaa kuin vähävaraisilla perheillä. Tähän vaikuttaa harrastusmaksujen nousujohteisuus. (Berg 2015, 91.)

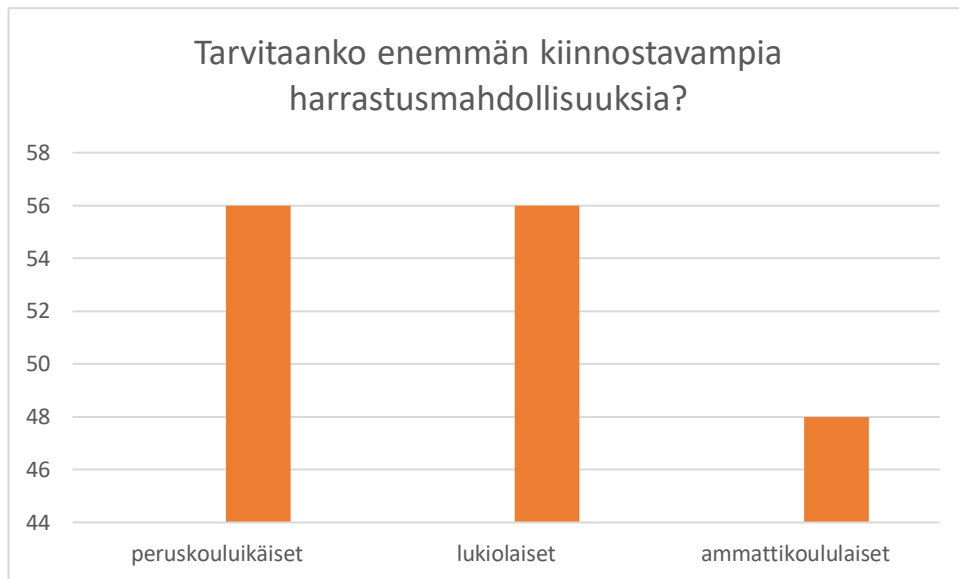
Lapsi voi kokea rahan puutteen vuoksi eriarvoisuutta kaverien edessä, mikä vaikuttaa itsetuntoon ja yleiseen hyvinvointiin. Lapselle on tärkeä kuulua johonkin kaveriporukkaan, ja yksi hyvä mahdollisuus siihen on harrastaminen. Nykyisin on olemassa monia eri järjestöjä, jotka auttavat vähävaraisia lapsiperheitä antaen rahallista tukea, alennettuja asiakasmaksuja, lainaavat välineitä tai tekevät yhteistyötä muiden järjestöjen ja kuntien kanssa etsien juuri omaan kuntaan sopivia ratkaisuja. (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017, 36.)

Harrastuspaikkojen sijainnilla ja harrastamisen mielekkyydellä on merkitystä lasten harrastamisen mielenkiinnon herättämiseen kuten KUVIO 1 ja KUVIO 2 osoittavat. Tutkimuksissa korostetaan koulun ja kodin merkitystä lasten harrastamisen kannustajana. Koulu ei ole vain oppimisen paikka vaan tiloja voisi käyttää monipuolisemmin harrastuspaikkana. Uusi toimintatapa voisi olla joustavampi koulukuljetus, jolloin lasten on mahdollista jäädä harrastamaan koulun päätteeksi. Mielekkyyttä lisäävät myös laadukkaat harrastusvälineet, monipuolinen tarjonta sekä lasten osallistaminen suunnitteluprosessiin. (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017, 23-27.)

KUVIO 1 Lasten ja nuorten kouluterveyskyselyn tulokset harrastusmahdollisuuksista (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017, 17)

Peruskouluikäisistä 34 %, lukiolaisista 30 % ja ammattikoululaisista 35 % kokevat, että harrastamisen esteenä voi olla myös harrastusmahdollisuuksien vaikea saavutettavuus. Seurat ja järjestöt keskittyvät paikkakuntiin, joissa on enemmän asiakkaita. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisussa (2017, 37) todetaankin, miten koulun yhteydessä järjestettävä harrastustoiminta olisi hyvä aikatauluttaa sopivasti koulupäivän ja koulukuljetuksen yhteyteen.

KUVIO 2 Lasten ja nuorten kouluterveyskyselyn tulokset harrastusmahdollisuuksista (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017, 17)

Harrastamisen esteenä voi olla lajin sopivuus lapsille ja nuorille varsinkin pienellä paikkakunnalla. Peruskouluikäisistä ja lukiolaista 56 % ja ammattikouluikäisistä 48% ovat sitä mieltä, että harrastuspaikkoja ei ole tehty nuorten ja lasten mielenkiintoa ajatellen tai kohderyhmä on liian suppea. Tässä tapauksessa olisikin mielekästä, että nuoret otetaan mukaan suunnitteluprosessiin ja panostettaisiin käyttäjäkunnan ideoista syntyviin toimintoihin, joita voisi olla esimerkiksi ammattimainen vetäjä tai trendikäs harrastus. (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja (2017, 20, 30.)

4 VAPAAEHTOISTOIMINNAN JÄRJESTÄMINEN JA SEN HAASTEET

Vapaaehtoistoiminta on organisoitua toimintaa, joka tuottaa toimintaa ja yhteistä hyvää yhteisölle ja ympäristölle. Toiminnalle on tyypillistä palkattomuus, toimiminen omien tietojen ja taitojen mukaan sekä sitoutuminen periaatteisiin ja sopimukseen. Vapaaehtoisella on aito halu auttaa ja he kokevat vaikuttamisen keinot tärkeiksi omalla panostuksellaan. Vapaaehtoistyön järjestäjä puolestaan organisoii koko toimintaa sääntöjen mukaisesti, tukee vapaaehtoisen työtä sekä määrittelee hänelle sopivat tehtävät. Järjestäjä on hyvin perillä tuloihin liittyvistä asioista, vakuutuksista, turvallisuudesta sekä vastuista. Järjestäjä voi olla rekisteröity yhdistys, säätiö, yritys, yksityinen elinkeinonharjoittaja, kunta tai uskonnollinen yhdyskunta. Järjestäjän täytyy muistaa myös lain vaatimukset sosiaalityössä. Lain edellyttämä pätevyys kuuluu ammattihenkilöstölle, mutta vapaaehtoinen voi toimia tukijana, keskustelukumppanina tai auttajana. Vapaaehtoisen ja tuen tarvitsijan suhdetta voi kuvata myös sanoilla kohtaaminen, empatia ja läsnäolo. (Willberg 2015, 5-6, 10.)

Haastattelemani työntekijät ovat huomanneet, miten syrjäseuduilla lapset ja nuoret jäävät liian vähälle huomiolle eikä järjestöilläkään ole ollut tähän mennessä ollut resursseja ja keinoja heidän asemansa auttamiseen. Järjestöjen työntekijöiden mukaan perheen ongelmat ovat moninaiset kuten mielenterveysongelmat, työttömyys, syrjäytymisen vaara esimerkiksi maahanmuuttajilla tms. Tämä tarkoittaa sitä, että auttaminen on monesti vain pintapuolista ja perheet tarvitsevat muutakin tukea kuin järjestön tarjoaman avunannon. Osa perheistä tarvitsisivat kunnan tarjoamaa ammatillista apua. Marjovuon (2014, 89) mukaan koulutus antaa vapaaehtoiselle valmiudet kohtaamaan työssä tulevat haasteet sekä löytämään omaan osaamiseensa uusia näkökulmia.

Kolmannen sektorin kasvaessa vapaaehtoisia tarvitaan lisää. Toimintaan hakeutuneet voivat olla mukana monessa projektissa, jolloin rekrytointi on välillä vaikeaa. Vapaaehtoisten omaa jaksamista ei haluta vaarantaa. Monet järjestöt haluavat hyviä ihmisiä auttamaan ja toimivat samalla kentällä. Nykyään onkin osoittautunut tärkeäksi tehdä yhteistyötä eri järjestöjen kesken ja jakaa näin vapaaehtoisia. Tämä tarkoittaa sitä, että uutta kehittämismallia varten tarvitaan uusia

vapaaehtoisia uusilta sektoreilta. Työmaailma voisi olla yksi vaihtoehto. Yritys voisi olla mukana vapaaehtoistyössä, jolloin heidän positiivinen imago vahvistuisi ja työntekijät voisivat halutessaan tehdä merkityksellistä työtä yhdessä työkaaveidensa kanssa. Järjestöjen ja yritysten rekrytointia suunniteltaessa nousee merkittäviksi tekijöiksi hyvä kampanja ja markkinointi, henkilökohtainen huomiointi, maine, yhteistyö ja verkostoituminen eri sidosryhmien välillä esimerkiksi koulun kanssa sekä innostava tukeminen (Marjovuori 2014,30). Varsinkin pienissä kunnissa rekrytointi toimii parhaiten ystävien ja tuttujen välillä (Marjovuori 2014, 89).

Järjestöjen työntekijät sitoutuvat hyvin mukaan toimintaan. Siihen vaikuttaa Marjovuoren (2014, 93) mukaan oman elämäntilanne. Työntekijöillä voi olla runsaasti vapaa-aikaa, he haluavat sitoutua määrätyn kohderyhmän auttamiseen omien intressien mukaan sekä hakevat yhteisöllisyyttä. Tekemässäni haastattelussa tuli ilmi, miten sitouttaminen on tärkeää, koska vapaaehtoisia on kuitenkin vaikea saada ja hekin ymmärtävät työnsä arvon. Vapaaehtoistoiminta perustuu monesti myös ulkopuoliseen rahoitukseen ja asetetut ehdot tulee myös olla tarkoin tiedossa. Seuranta ja valvonta on tarkkaa. Vapaaehtoiset eivät saa palkkaa mutta heille järjestetään paljon erilaisia ryhmäohjauksia, kursseja, toimintailtoja yms. Monet vapaaehtoiset kokoontuvat yhteen syömään, menevät risteilylle yhdessä tms. Vapaaehtoiset kokevat saavansa paljon vertaistukea järjestöjen tarjoamista tapahtumista sekä vastinetta omalle panokselleen. Tärkeää on, että jokainen vapaaehtoinen huomataan yksilönä ja muistetaan esim. heidän syntymäpäivät ja muut tärkeät merkkipäivät. Näin molemminpuolinen luottamus säilyy hyvänä. Vapaaehtoisten ja sidosryhmien välille muodostuu vahva yhteenkuuluvuus, joka vaikuttaa yli sukupolvien ja kulttuurien, jolloin motivaatiokin pysyy korkealla (Marjovuori 2014, 84).

Tekemässäni haastattelussa kävi ilmi, miten suurin osa vapaaehtoisista on naisia, jotka eivät ole enää aktiivisesti mukana työelämässä kuten eläkelaiset. Kun vapaa-aika lisääntyy ja omat lapset asuvat omissa kodeissaan, syntyy tarve olla muille avuksi. Miehiä on mukana vähän ja heitä toivotaankin lämpimästi mukaan toimintaan, sillä monet lapset ja nuoret kaipaavat isällistä näkökulmaa asioihin sekä suoraviivaista tekemistä miesten kanssa. Vapaaehtoisjärjestöt käyttävät

myös paljon harjoittelijoita toiminnassaan. He ovat olleet korvaamaton apu kii-reen keskellä hoitaen sellaisia asioita, joita työntekijä ei ole ehtinyt. Haasteena on kuitenkin aikuisopiskelijoiden sitouttaminen toimintaan koulun jälkeenkin. Marjovuon (2014, 60) mukaan opiskelijoille voi vapaaehtoistyö olla myös tärkeä tekijä työkokemuksen kartuttamiseksi ja työn löytämiseksi tulevaisuudessa.

Työntekijöiden mukaan omasta elämäntilanteesta johtuen vapaaehtoiset ovat erittäin sitoutuneita ja ovat harkinneet osallistumistaan pitkään. Usein vapaaehtoisuus muuttuukin melkein elämäntavaksi, josta vapaaehtoinen saa paljon elämäniloa ja uusia ystäviä. Yhteisöllisyys luo näin ollen sitoutuneisuutta.

5 OPINNÄYTETYÖN PROSESSI

5.1 Opinnäytetyön kuvaus ja tavoite

Aloitin opinnäytetyöprosessin kysymyksellä, miten voisin kehittää syrjäseutujen lasten harrastusmahdollisuuksia? Tästä syntyi idea harrastuskummitoiminnasta, jossa vapaaehtoiset kuljettavat lapsia sovittuun harrastuspaikkaan. Idean prosessi alkaa teorialähtöisestä selvityksestä harrastamisen merkityksestä lapsen elämään. Opinnäytetyön kirjallisessa osiossa tarkastellaan luotettavaa ja ajan-kohtaista tutkimustietoa harrastamisen vaikuttavuudesta, syrjäseutujen lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksista nykyhetkellä sekä heidän arkikokemuksistaan. Kirjallisessa osiossa käsitellään myös vapaaehtoisjärjestöjen mahdollisuuksia ja esteitä uuden toimintamallin aloittamiseen sekä mitä asioita pitää ottaa huomioon kuten vapaaehtoisten saatavuus, toimintaan sitouttaminen ja lainsäädäntöön liittyvät tekijät.

Opinnäytetyössä halusin selvittää haastattelujen sekä taustatietojen avulla uuden harrastuskummi-idean tarpeellisuus ja videon käyttökelpoisuus. Harrastuskummitoiminnassa luotettava ja toimintaan pitkäaikaisesti sitoutunut kummi kuljettaisi harrastuksiin nuoret ja lapset, jotka muuten eivät sinne pääse. Toimintaan pääsee mukaan syrjäseutujen 7–17 -vuotiaat lapset ja nuoret sosiaalisin tai taloudellisin perustein. Ikähaarukka on määritelty siten, että tuon ikäisenä kummilasten harrastaminen voi olla jo tavoitteellista, he ovat motivoituneita ja ovat itsenäistymisvaiheessa. Tällöin ymmärretään paremmin omia vahvuuksia ja oman kehityksen merkitystä tulevaisuuteen. Vapaaehtoisella voisi olla yksi tai useampi lapsi, jonka hän kuljettaa harrastukseen omalla autollaan. Vapaaehtoinen voisi toimia nimellä harrastuskummi. Vapaaehtoinen olisi samalla lapsen keskustelukumppani automatkan ajan ja omalta osaltaan tekisi tärkeää työtä syrjäytymisen ehkäisyssä. Hän olisi samalla luotettava henkilö, jolle voi uskoutua asioista, joista ei pysty esimerkiksi vanhempien kanssa keskustelemaan. Vapaaehtoinen loisi myös kannustavaa ilmapiiriä onnistumisiin ja jaksamiseen.

Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on kuvata markkinointivideo harrastuskummitoiminnasta. Videon tarkoituksena on saada yritykset, järjestöt ja yhteisöt huomaamaan harrastuskummitoiminnan tarpeellisuus, ajankohtaisuus ja hyödyllisyys lasten ja nuorten omaan tulevaisuuteen. Toiveena on, että ideaa ryhdytään toteuttamaan osaavan henkilökunnan avulla heidän toimintaperiaatteiden mukaisesti.

5.2 Opinnäytetyön menetelmät

Tutkimani tiedon perusteella vahvistui ajatukseni tehdä opinnäytetyö lasten harrastusmahdollisuuksien kehittämistä syrjäseudulla. Opinnäytetyöni alkoi hyvästä suunnittelusta. Ensimmäisessä osassa keskityin tieteellisen kirjallisuuden osuuteen. Tuomi ja Sarajärven (2018, 138-139) mukaan kattavan tiedonhaun avulla saadaan luotettavaa tutkimuksellista tietoa, eri näkökulmia sekä lähestymistapoja asiaan. Tein tutkimuksista merkintöjä omaan työkirjaani, jolloin minulla oli helpompaa hahmottaa kokonaisuus ja sain koottua yhteen pääasiat aiheeseen liittyen. Yhteenvedossa on hyvä pohtia myös laajempaa merkitystä (Hirsijärvi, Remes & Sajavaaran (2008, 225).

Perehdyin lapsiasiavaltuutetun (2017), Kunnallisalan kehittämissäätiön rahoittaman julkaisuun syrjäseutunuorien tutkimuksesta sekä opetus- ja terveysministeriön (2017) kattavaan ja monivuotiseen tutkimustiedon tuloksiin ja tiivistelmiin saadakseni hyvän ja laajan yleisvaikutelman Suomen tämänhetkisestä tilanteesta. Suomen hallitusohjelman mukaisesti työryhmä on selvittänyt lasten ja nuorten harrastamisen ja sosiaalisuuden haasteita. Tutkimustuloksissa oltiin huolissaan lasten harrastamahdollisuuksista esimerkiksi koulussa sekä lasten osallisuudesta harrastamahdollisuuksiin. Bergin (2015,89) mukaan myös yhteiskuntaluokalla on merkitystä vapaa-ajanviettoihin. Ryan ym. (2017) selvittivät, miten harrastamisella on merkitystä myös suoraan masennustilastoihin.

Eriarvoistuva nuoruus -julkaisu perustui myös moneen eri tutkimuslähteeseen esimerkiksi THL, koulukysely, tilastokeskus ja koululaistutkimus. Näiden avulla on luotu lasten hyvinvoinnin indikaattorit, jotka perustuvat YK:n lasten oikeuksien periaatteisiin ja niiden avulla saadaan ajankohtainen tilanne lasten

hyvinvoinnista. Hyvinvointi katettiin tilastollisin seurantakeinoin koko hyvinvoinnin alueella eli perheet, elintaso, varhaiskasvatus, koulu, turvallisuus, vapaa-aika, sosiaali- ja terveydenhuolto, media ja vanhempien työelämä. Jokaisen osa-alueen tutkimuksen päätteeksi työryhmä antoi oman suosituksensa hyvinvoinnin edistämiseksi.

Teoreettisen tiedon tueksi halusin myös kokemuksellista taustatietoa. Täten toiseksi tiedonhaun menetelmäksi valikoitui haastattelu, koska tarvitsin järjestöjen kokemuksia vapaaehtoistyöstä ja niiden hyväksi havaituista tekijöistä. Haastattelulla oli tarkoitus samalla selvittää, miten parhaiten voisin saada vapaaehtoiset sitoutumaan toimintaan. Haastattelu oli näin ollen toinen osa kehittämistyöni suunnittelua.

Haastattelin kolmea seurakunnan työntekijää ja kahta Mannerheimin Lastensuojeluliiton työntekijää. Haastateltavat pysyivät nimettömänä eikä tällöin tarvittu suostumuslomaketta. Kysyin lupaa kuitenkin suullisesti heidän esimiehiltään. Haastattelut tehtiin työntekijöiden työpaikoilla joko sopivalla tauolla tai erikseen sovitulla ajalla yksilöhaastatteluina. Kirjasin vastaukset ylös paperille

Käytin avoimia kysymyksiä yhtenä tutkimuksellisenä menetelmänä. Hirsjärvi ym. (2008, 204) mukaan kaikista haastattelutyypeistä avoin haastattelu on lähinnä keskustelua, joka yleisesti vie aikaa ja vaatii haastattelijan tarkkaa ohjailua aiheessa pysymiseen. Valitsin avoimet kysymykset, koska saatoin näin muuttaa vapaasti kysymyksiä. Lisäksi työntekijöillä oli erilainen asema toisiinsa nähden ja hieman erilainen arvokäsitys ilmiöstä. Näin saisin eri näkökantoja aiheeseen. Haastattelujen avulla halusin selvittää, millaisia toimintatapoja vapaaehtoisjärjestöillä on vapaaehtoisten suhteen? Mistä vapaaehtoiset on saatu mukaan yhdistykseen? Miten heidät saadaan sitoutettua toimintaan pitkäksi aikaa? Minua kiinnosti myös ikäryhmät ja minkä tyyppisiä ihmisiä toimii vapaaehtoisina? Kyselin myös mielipiteitä uuden kehittämisidean tarpeellisuudesta. Jätin haastattelussa paljon tilaa myös avoimelle keskustelulle, sillä työntekijöiden kokemuksellisessa tiedossa oli paljon sellaisia seikkoja, joita ei välttämättä tule mieleen haastattelu-runkoa tehdessä.

Haastattelun aluksi luodaan hyvä ilmapiiri, jotta haastateltavan on luonteva puhua. Kysymykset voivat olla alkuun yleisluonteisia. Haastattelijan on hyvä olla keskeyttämättä puhujaa mutta muistaa myös pitää keskustelun vireystason korkealla ja teemaan sopivassa aiheessa. (Grönfors & Vilkkä. 2011, 61-64.)

Päätin haastatella ihmisiä, joiden kanssa olen työskennellyt harjoittelupaikoissa, sillä haastatteluajan yhteensovittaminen ja halukkuus siihen osoittautuikin yllättävän helpoksi. Kun haastattelurunko oli valmiina, oli aiheesta helppo keskustella. Avoimet kysymykset osoittautuivat hyväksi valinnaksi, sillä työntekijöillä oli selvästi paljon kokemuksia ja näkemyksiä aiheesta. Uusia kysymyksiä ilmaantui luontevasti mieleeni ja pysyimme jatkuvasti itse asiassa. Haastatteluhetkeä helpotti, kun tunsin ennestään työntekijät. Keskustelevassa ilmapiirissä onkin tärkeää hieman tutustua henkilöön ja hänen taustaansa heti alkuun vuorovaikutteisesti. Myös haastatteliija voi kertoa enemmän itsestään luottamuksen aikaansaamiseksi - tietenkin toisen mielenkiinnon ja ajan puitteissa.

Asiantuntijahaastattelun analyysissä tutkitaan kokemuksesta saatuja todellisia väittämiä ja käytäntöjä. Tutkijan on kuitenkin pystyttävä analysoimaan todenmukaisuus ja osattava poistaa väärät tulkinnat. Haastattelussa tutkijan tavoite on saada käsitys todellisuudesta ja pyrkii etsimään käytännöllisen lähestymistavan asiaan. (Alastalo & Åkerman 2011, 376).

Arvioidessani luotettavuutta tulin siihen tulokseen, että haastattelujen aikana tein paljon tarkentavia kysymyksiä. Vastaukset olivat saman suuntaisia, vaikka otinkin eri näkökulmia tarkasteluun. Lisäksi minulla oli vielä mahdollisuus täydentää vastauksiani, sillä haastateltavat olivat valmiita antamaan lisätietoja myöhemminkin. Luotettavuutta todetaan näin ollen aineiston yhdenmukaisuuden, riittävän tarkkuuden, objektiivisuuden sekä ilmiön jatkuvuuden aikoina. Jatkuvuudella tarkoitetaan ilmiön samankaltaisuutta ajasta ja paikasta riippumatta. (Grönfors & Vilkkä 2011, 104-105.)

6 MARKKINOINTIVIDEO HARRASTUSKUMMITOIMINNASTA

6.1 Videon merkitys ja tavoite

Toiminnallisen opinnäytetyön prosessi alkoi huolellisesta valmistelusta. Haastattelujen ja luotettavan tutkitun tiedon perusteella sain aiheeseen monia eri näkökulmia ja laajan tietoperustan. Koska opinnäytetyö on toiminnallinen, halusin käyttää oppimani tiedon tueksi luovuutta. Lähdin työstämään markkinointimateriaalia uudesta ideasta. Opinnäytetyön tuotoksena syntyi siten esittelyvideo uuden harrastuskummitoiminnan markkinointiin järjestöille. Tätä tuotosta ei ole tehty yhteistyössä työelämän edustajien kanssa, koska ajatus toiminnasta on uusi ja videon tarkoituksena on nimenomaan saada idea esiteltyä eri järjestöille ja yhteisöille. Annan myös luvan käyttää videota vapaasti markkinointitarkoitukseen eri järjestöjen ja yhteistyökumppaneiden kesken, mikäli sillä edistetään harrastuskummitoimintaa.

Videon tarkoitus on saada kunnissa olevat seurakunnat, yhteisöt ja yritykset innostumaan ideasta ja lähtemään mukaan kehittämään ja toteuttamaan lasten ja nuorten kuljetuspalveluita vapaaehtoisten avulla. Idean markkinointiarvo nousee, kun kuvien avulla saadaan luotua katsojille tunteisiin vetoavia mielikuvia faktan lisäksi. Tavoitteena on saada aikaan video, jolla saadaan herätettyä aito kiinnostus asiaan ja ihmiset ymmärtämään miksi tällaista palvelua tarvitaan.

6.2 Videon suunnitelma ja toteutus

Tutustuin videota varten YouTubessa ja internetistä löytyviin opetusvideoihin, jonka pohjalta suunnittelin käsikirjoituksen. Niemen (2017) mukaan hyvässä esittelyvideossa tehdään tarkka suunnitelma, jossa pohditaan tarkoituksellisuutta, ydinviestiä sekä selkeää ja tiivistettyä käsikirjoitusta. Tutustuin myös Sasu Sorion (2016) materiaaliin hyvästä käsikirjoituksesta, jossa yksinkertaisuutta pidetään yhtenä hyvän käsikirjoituksen avaintekijöistä. Niemen (2017) mukaan katsojan mielenkiinnon luominen heti ensi sekunneilta on koko videon kannalta oleellista. Näiden seikkojen pohjalta suunnittelin käsikirjoituksen, joka näkyy

liitteenä. Hyvä video on mielenkiintoinen ja monipuolinen, jolloin katsoja keskittyy videon loppuun asti. Videota suunnitellessani mietin seuraavia asioita:

- Kohderyhmän omaa ammatillista asiantuntemusta, jolloin en laittanut teksteihin itsestään selviä asioita liikaa. Lyhyet ja ytimekkäät lauseet ovat parhaita, ja voin itse täsmentää faktoja suullisesti.
- Miten saan katsojat ymmärtämään toiminnan tarkoituksen lyhyessä ajassa? Päätin kuvata realistisen tilanteen lapsen tarpeesta ja miten kummi häntä auttaa.
- Laatuun liittyviä tekijöitä, jolloin katsoja pystyy keskittymään sanomaan antamatta teknisten yksityiskohtien häiritä.

Päädyin myös siihen, että noin kolme minuuttia on sopiva aika esittelyvideolle ja tuo pituus tuntui luonnolliselta suhteessa kuvausmateriaaliin ja teksteihin. Käsikirjoituksen suunnittelin ja hahmottelin ensin paperilla. Jaoin videon teemat niin, että alkuun herättelin katsojat lasten ja nuorten oikeuksien ymmärtämiseen. Seuraavaksi kuvasin kolme esimerkkitapausta lapsista, jotka voisivat hyötyä harrastuskummitoiminnasta. Seuraavaksi kuvasin esimerkkitapauksen avulla, miten harrastuskummitoiminta käytännössä toimii. Kuvasin videomateriaalia ja otin valokuvia omalla kännykkäkamerallani. Otin selvää myös tekijänoikeuksista. Vain videon tekijällä tai hänen luvallaan henkilöllä on lupa käyttää videota yleisissä tilaisuuksissa. Tekijänoikeuksien mukaisesti kaikki näyttelijät antoivat suostumuksensa nimensä ja kasvojensa yleiseen käyttöön. Alaikäisiltä näyttelijöiltä kysyttiin vanhempien lupa esiintymiseen ja videon jatkokäyttöön. Videon editointi tehtiin ohjelmalla, jossa on valmiina yleiseen käyttöön tarkoitettu musiikki. (Tekijänoikeus.fi.)

6.3 Videon arviointi, kehittäminen ja tulos

Videon valmistuttua pyysin 12 henkeä arvioimaan videota vastaamalla kyselyyn sekä keskustelemalla aiheesta. Ikähaarukka oli 32-71. Testiryhmään valitsin neljä eläkeläistä, jotka ovat kiinnostuneita vapaaehtoistyöstä, neljä lasten ja nuorten parissa työskentelevää ammattihenkilöä sekä neljä järjestötyöntekijää. Testikatsojan tehtävänä oli arvioida videon sanoman koskettavuutta, selkeyttä,

tarpeellisuutta ja kiinnostavuutta. Lisäksi pyysin mielipiteitä videon laadukkuudesta.

Jokainen katsoja piti videon aihetta ajankohtaisena ja tarpeellisena. Heidän mielestään asiaan on silloin tällöin eri viestintävälineissä kiinnitetty huomioita mutta asiaan ei ole sen enempää tietojen mukaan edennyt. Moni katsojista asui kaupungissa ja he pohtivat, miten syrjäseudulla asiat ovatkin paljon monimutkaisempia kuin kaupungissa. Videosta esille tulevat haasteet syrjäisyydestä eivät ole tulleet heille aikaisemmin mieleenkään. Raatilaiset kertoivat miten he pääsevät bussilla tai pyörällä kätevästi joka paikkaan ja tärkeimmät palvelut ovat monesti samassa kaupunginosassa. Lisäksi syntyi keskustelua lasten eriarvoisuudesta ja syrjäytymisen ehkäisystä. Tällä idealla voisi olla merkityksellinen apu lapsen ja nuoren elämään.

Videota pidettiin kaiken kaikkiaan selkeänä ja johdonmukaisena. Kaikki saivat selkeän kuvan ideasta ja erityisesti pidettiin malliesimerkeistä. Niihin oli helpompi samaistua. Tekstejä pidettiin ytimekkäänä ja juuri sopivina kuvien kanssa. Osa piti erityisesti taustakuvien sopivuudesta itse tekstiin. Kehittämisen kohteena oli vain muutamia asioita kuten tuulen kohina taustalla tai toisenlainen tekstin sanajärjestys. Osa kohtauksista olisi saanut olla joidenkin mielestä vieläkin lyhyempi. Katsojat ymmärsivät, etten ole tehnyt aikaisemmin videoita, vaan minulla on pelkästään valtava kiinnostus asiaan. Osa ehdotti, että tämän videon pohjalta suurempi yhdistys tai yhteisö voisi palkata osaavan ammattilaisen viimeistelemään videon. Siihen saakka kaikkien mielestä videon käsikirjoitus ja kuva oli yllättävänkin laadukas kokemuksen tasoon verrattuna. Olin itse samaa mieltä parannusehdotuksista. Ajattelin ensin videon olevan tarpeeksi lyhyt. Videossa oli kuitenkin hieman liikaa keskitytty kohtauksen toimintaan ennen kuin puhe alkoi. Nämä tyhjät hetket olisin voinut jättää pois. Sää oli myös jatkuvasti häiritsevä tekijä, sillä puhelimen kamera tallensi kaikki vieraatkin äänet. Olin kuitenkin lopputulokseen tyytyväinen ottaen huomioon, etten ole ennen kuvannut markkinointivideota. Sain paljon arvokasta kokemusta videon tekemisestä.

7 POHDINTA

Lukemani tutkimukset vahvistivat käsitystäni siitä, miten syrjäseudulla panostus lasten ja nuorten vapaa-ajan hyvinvointiin on heikompaa verrattuna kaupunkeihin ja sen taajamiin. Tehdään vain välttämätön ja sekin niukasti vedoten kunnan pienuuteen ja syrjäisyyteen. Toisaalta Lavapuron ym. (2016,101) mukaan tietyissä pienissä kunnissa on panostettu viihtyvyyteen ja vapaa-aikaan ja sen onkin lisännyt kunnan vetovoimaisuutta. Panostus riippuu siis kunnan sisäisistä tekijöistä ja halusta eikä niinkään valtion tuesta tai kunnan omasta rahatilanteesta.

Syrjäseudun ihmiset jätetään helposti oman onnensa nojaan. Syrjäseutujen asukkaat saavat kuulla, miten itse tämän syrjäkylässä asumisen valitsivat ja silloin ei kannata ihmetellä palvelujen puutetta. Asia ei ole välttämättä ihan näin, vaan tosiasiallisesti palvelut karkaavat isompiin keskuksiin lyhyessäkin ajassa. Syrjäisyyden korostuessa siellä asuvat ihmiset kasvattavat itse maaseutukunnissa yhteisöllisyyttä ja asiat hoidetaan oman pienen yhteisön voimin. Tämä onkin ihailtavaa ja samalla suurten kaupunkien asukkaiden mielestä kadehdittavaakin. Esimerkiksi asukkaiden pyynnöstä tai tarpeesta paikalliset lastensuojelujärjestöt ja kuntien kyläyhteisöt voivat helpostikin järjestää vapaaehtoisvoimin lapsille erilaisia kerhoja tai tapahtumapäiviä resurssien puitteissa. Näitä voivat olla esimerkiksi koulun jälkeen alkavat harrastekerhot, kirpputoritapahtumat, liikuntatapahtumat tai yhteiset turnaukset. Näillä tapahtumilla pyritään entisestään kasvattamaan yhteisöllisyyttä ja saamaan aktiivisesti lapset ja nuoret perheineen mukaan kunnan toimintaan.

Opinnäytetyön aihe on minulle ja monelle pienelle paikkakunnalle. ajankohtainen. Perheemme asuu kaukana harrastemahdollisuuksien ja sosiaalisten suhteiden ulkopuolella. Lasten ainoa mahdollisuus niiden saavuttamiseen on meidän aikuisten aktiivinen toiminta lasten hyväksi. Lapset eivät pyydä helposti apua kuljettamiseen. He tyytyvätkin useimmiten olemaan kotona meidän apunamme. Ilman aktiivista huomiotaamme he viettävät paljon aikaa pelaten ja olemalla sosiaalisessa mediassa. Aktivointi harrastuksiin on näin ollen meidän aikuisten vastuulla.

Harrastuskummi-idea syntyi omasta sekä muiden syrjäkunnissa asuvien vanhempien huolesta. Ymmärrän myös, miten vaikeaa on yksityisenä henkilönä saada idea toteutettua vaan siihen tarvitaan suuremman yksikön oma kehittämisverkosto, tietämys ja tuki. Monet hyvät ideat ovat kuitenkin lähtöisin tarpeesta, joka pitää vain osata tuoda esille vaikka ensin yhden ihmisen aloitteesta. Järjestöillä on omat haasteensa. En ymmärtänytkään, kuinka paljon eri asioita järjestöjen pitää ottaa huomioon järjestäessään vapaaehtoistoimintaa. Heitä sitovat lait ja yleiset säädökset ja hankerahaan hakemiseen ja hyväksymiseen asettamat vaatimukset. Tärkeää on myös panostaa vapaaehtoisten hyvään koulutukseen ja saada heidät sitoutettua toimintaan. Paljon on pohdittavaa, mutta hyvässä järjestössä toimii kuitenkin paljon vapaaehtoisia, jotka nimenomaan haluavat tehdä tätä työtä. Hyvin suunniteltu pohjatyö on kaiken perusta. Vapaaehtoisten täytyy tuntea olevansa merkityksellisiä ja heidän toiveensa huomioidaan.

Opinnäytetyön prosessin aikana huomasin, miten syrjäseudulla asuvien perheiden ongelmat voivat olla niin moniulotteiset. Taloudellinen tilanne, työkiireet, vanhempien jaksaminen, autottomuus tai ihan vain välinpitämättömyys voivat olla syinä perheen harrastamisen puuttumiseen. Toisaalta osalla lapsista ei ole välttämättä edes tarvetta harrastaa. Osa nuorista on sitä mieltä, että kotona on tarpeeksi tekemistä, kun he auttavat vanhempiaan esimerkiksi maanviljelyksessä tai tilan eläimien hoidossa ja sosiaalinen seura koulussa on heille tarpeeksi riittävä. Syrjäseutu voi toiselle olla ahdistava paikka mutta toiselle taas maailman paras paikka eikä siihen vaikuta perusoikeudet tai tarjottavat palvelut vaan perustyytyväisyys omaan elämään. Mielessä on kuitenkin hyvä pitää oikeus saada samanlaista palvelua ja mahdollisuutta itsensä kehittämiseen riippumatta asuinpaikasta. Uusi toimintamalli tuo apua nimenomaan niille lapsille ja nuorille, jotka ovat vaarassa syrjäytyä ja masentua ja kokevat olevansa asuinpaikkansa vanhana. Harrastuskummitoiminnalla voisi olla hyvät edellytykset toimia valtakunnallisestikin.

Uusi toiminta-ajatus ja siihen liittyvä markkinointivideo oli aiheena mielenkiintoinen ja halusin panostaa siihen hyvin heti alusta lähtien. Suunnittelua varten olin kerännyt haastatteluihin ja tutkimustietoon perustuvaa materiaalia. Olikin

yllättävän vaikeaa lähteä aloittamaan uuden idean suunnittelua ja videon käsikirjoituksen hahmottamista niin, että oleelliset asiat tulevat selkeästi ja johdonmukaisesti esille. Ammatillisessa mielessä opin miten teksti on saatava pysymään luotettavana, täsmällisenä mutta samalla myös mielenkiintoisena ja vaikuttavana. Käytin tämän opetteluun paljon aikaa. Tätä opittua taitoa pystyn hyödyntämään tulevassa työssäni, sillä asiantuntevan asiatekstin kirjoittaminen on sosionomin työssä arkipäivää.

Reflektoin ajatuksiani kirjoittamisprosessin aikana ja kirjoitin mietteitä, eri näkökulmia sekä tärkeitä sanoja ylös päiväkirjaani. Tällä metodilla pystyin paremmin hahmottamaan kokonaisuutta ja jäsentämään ideaani. Oppimispäiväkirjan avulla huomasin hyvin, miten oman elämäkokemukseni hyödyntäminen, perehtyneisyyteni opinnäytetyöhön sekä reflektoinnin yhteisvaikutuksesta kasvoi konkreettinen tietotaito mutta myös henkinen luottamus omaan osaamiseeni ja ammattitaitoon. Kehittymistäni edesauttoi myös vuorovaikutukselliset suhteet eri järjestöihin, yhdistyksiin ja yrityksiinkin. Kerroin heille ideasta ja positiivinen palaute antoi kannustusta opinnäytetyön kirjoittamiseen. Koin kaikki palautteet tärkeäksi. Opinnäytetyössä muiden opiskelijoiden neuvot ja opettajien ohjeistukset olivat kehittäviä. Palautteet antoivat minulle motivaatiota jatkaa ja löytämään uusia näkökulmia ja ratkaisumalleja asiaan. Opinnäytetyö on kuitenkin haastava, varsinkin kun siitä tuli niinkin moniulotteinen. Olisi ollut helpompaa keskittyä vain yhteen näkökulmaan koskien syrjäseutujen elämää ja kirjoittaa siitä. Taustastani johtuen minua kiinnosti ottaa esille myös vapaaehtoisjärjestöjen näkökulmat.

Pidän luovista menetelmistä ja siksi halusin tehdä markkinointivideon. Markkinointivideon avulla oli helpompi saada ihmiset samaistumaan ja ymmärtämään toiminnan ajatusta. Videon työstäminen oli suuritöinen ja opin jatkuvasti uutta. Laajasta aineistosta oli saatava tärkeä tieto lyhyiksi iskulauseiksi, käsikirjoitus oli mietittävä tarkasti, jotta siitä tulisi eheä kokonaisuus. Myöskin kuvaus tehtiin mooneen otteeseen, sillä lasten kanssa työskentely perustuu ikätasonmukaiseen ymmärtävään vuorovaikutukseen ja heidän käyttäytymismallinsa ja ohjautuvuus on erilaista kuin aikuisilla. Myöskin sääolosuhteet ja muiden aikataulut vaikuttivat siihen, että videon tekeminen ei pysynyt aikataulussa. Liian tiukkaa aikataulua ei siis kannata tehdä, vaan jättää varaa myös sattumille. Suunnitelmien mukaan

ajattelin kahden otoksen riittävän mutta niitä tuli loppujen lopuksi riippuen kuvattavasta kolmesta seitsemään. Editoiminen oli haastavaa ja opin miten tärkeä on osata pyytää ulkopuolisen osaavan ihmisen apua ajoissa. Opin itsestäni ainakin sen, että heti ei kannata lähteä ”suuren saaliin perään ennen kuin on opetellut ensin onkimaan oikein”.

Työelämässä sosionomin työ vaatii luovien menetelmien käyttöä sekä eri toimintojen aikataulusta ja suunnittelua asiakkaiden tarpeita vastaavaksi. Tässä opin näytetyössä tein samaa. Oman kehitysprosessin aikana opettelin ottamaan suunnittelun lisäksi myös lainopilliset asiat huomioon sekä sen, että aikatauluun on hyvä jättää väljyyttä. Työn hallinta vaatii oman osaamisalueen lisäksi siis projektien suunnittelutaitoja, aikataulutuksen hallintaa yllättävienkin tilanteiden edessä on ne sitten riippuvaisia omasta yksityiselämästä tai muusta itsestään riippumattomasta syystä. Tavoite täytyy joka tapauksessa pitää mielessä. Ammatillisessa kasvussani koin tärkeäksi myös omien voimavarojen hallitsemisen sekä siihen liittyvien asioiden organisoimisen, jotta työ pysyy mielekkäänä. Vahvuutenani koin uusien ratkaisumallien löytämisen itse silloin kun omat voimavarat olivat uupumassa.

Videota varten sain paljon kokemusta markkinoinnin ja kohdentavan sanoman merkityksestä ja vaikean alun jälkeen kehityin nopeastikin rakentaessani videon käsikirjoitusta. Koin onnistumisen elämyksiä koeyleisön edessä ja minulle varmistui halu jatkaa eteenpäin harrastuskummitoiminnan parissa opinnäytetyön jälkeenkin. Toiminnalla voisi olla työllistävä vaikutus. Tulevaisuudessa voisin itse olla mukana kehittämässä toimintaa ja auttaa samalla kohottamaan syrjäseutujen lasten ja nuorten hyvinvointia harrastuskummitoiminnan avulla. Markkinointivideo on suunniteltu niin, että sitä voi hyödyntää maanlaajuisesti koko Suomessa. Harrastuskummitoiminta ja video voisi olla ensin esimerkiksi yhden toimijan pilottikoikeilu, jolloin toiminnasta saatavat kokemukset voisi hyödyntää muihinkin kuntiin.

LÄHTEET

- Aira, T., Hämylä, R., Kannas, L. (2014). Lapsiasiavaltuutetun vuosikirja 2014. Eriarvoistuva lapsuus. Lasten hyvinvointi kansallisten indikaattorien varassa. Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2014:3. Saatavilla <http://lapsiasia.ssthosting.fi/wp-content/uploads/2014/12/Vuosikirja-2014.pdf>
- Alastalo, M. & Åkerman, M. (2010) Asiantuntijahaastattelun analyysi: faktojen jäljillä. Teoksessa Ruusu vuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.), *Haastattelun analyysi* (s. 372-394). Tampere: Vastapaino
- Berg, P. (2015). Sosiaaliset jalat ja vakava vapaa-aika. Lasten ja nuorten vertaissuhteiden merkitys liikuntaharrastuksissa. *Nuorisotutkimus* 33 (2015): 3-4. Saatavilla <http://elektra.helsinki.fi/oa/0780-0886/2015/3-4/sosiaali.pdf>
- Grönfors, M. & Vilkka, H. (toim.) (2011). Laadullisen tutkimuksen kenttätömenetelmät. Hämeenlinna. Saatavilla http://vilkka.fi/books/Laadullisen_tutkimuksen.pdf
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2008). Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi
- L 72/2006. Nuorisolaki. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2006/20060072>
- L731/1999. Suomen perustuslaki. Perusoikeudet. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>
- Lavapuro, J. Ojanen, T. Rautiainen, P. & Valtonen, V. (2016). Sivistykselliset ja sosiaaliset perusoikeudet syrjäkunnissa. Kunnallisan kehittämissäätiö. Saatavilla https://kaks.fi/wp-content/uploads/2016/04/Sivistykselliset_ja_sosiaaliset_perusoikeudet_syrjäkunnissa.pdf
- Marjovuori, A. (2014). Vapaaehtoistyön ytimessä. Järjestömuotoinen vapaaehtoistyö sosiaalisten representaatioiden näkökulmasta. (Julkaisuja/ Sosiaalitieteiden laitos, Helsingin yliopisto, 9/21014). Helsinki: Uni-grafia. (Väitöskirja, Helsingin yliopisto). Saatavilla https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/44979/marjovuori_vaitoskirja.pdf
- Mutz, M. & Albrecht B. (2017). Parents' Social Status and Children's Daily Physical Activity: The Role of Familial Socialization and Support. *Journal of Child & Family Studies*, 26, 3026–3035

- Niemi, L. [Laura Niemi] (13.4.2017). *Seitsemän vinkkiä videon tekemiseen* [Video]. Saatavilla https://www.youtube.com/watch?time_continue=7&v=nRsQYYuNR5A
- Opetus ja kulttuuriministeriö (2012). Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelma 2012–2015. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2012:6. Saatavilla <https://minedu.fi/documents/1410845/4274093/lanuke-2012-2015.pdf/cc6a20db-0874-45a9-ae38-3f3bacc5cc25/lanuke-2012-2015.pdf.pdf>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö (2017). Jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus mieleiseen harrastukseen. Opetus ja kulttuuriministeriön julkaisu 2017:19. Saatavilla <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80110/okm19.pdf>
- Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.), (2010). Haastattelun analyysi. Haastattelun analyysin vaiheet. Tampere: Vastapaino
- Ryan, P., Kaskas, M., Davis, T., NoackLeSage, F., Lilly, M., Castagna, P. & Shaheen, G. (2017). Child's Number of Activities as a Moderator of Depressive Symptoms. *Journal of Child & Family Studies*, 26 (12), 3535-3545.
- Sasu, S. (8.6.2016). Kuinka laatia videolle hyvä käsikirjoitus. Saatavilla <http://www.smileaudiovisual.fi/kuinka-laatia-videolle-hyva-kasikirjoitus>
- Tekijanoikeus.fi. Tietoa sivustosta. Saatavilla <http://tekijanoikeus.fi>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Tuuva-Hongisto, S. Pöysä, V. & Armila, P. (2016). Syrjäkylien nuoret – unohdetut kansalaiset. Saatavilla <https://kaks.fi/wp-content/uploads/2016/10/Syrjäkylien-nuoret-unohdetut-kuntalaiset.pdf>
- Willberg, L. (2015). Vapaaehtoistoiminnasta iloa monelle. Hyvinvointia tukevan vapaaehtoistyön vastuut ja käytännöt. Sitran selvityksiä 93. Saatavilla <https://media.sitra.fi/2017/02/27174908/Selvityksia93-2.pdf>

LIITE 1. Haastattelurunko

Miten vapaaehtoiset saadaan mukaan toimintaan?

Millaiset ovat vapaaehtoistyön toimintaperiaatteet ja ohjeistus?

Miten vapaaehtoiset saadaan sitoutettua toimintaan?

Millainen on tyypillinen vapaaehtoinen?

Mitä mieltä olette harrastuskummitoiminnasta

LIITE 2. Videon käsikirjoitus ja linkki videoon

KÄSIKIRJOITUS	
Pääotsikko: Harrastuskummitoiminta	
Teksti: Syrjäseuduilla asuu paljon lapsia harrastusmahdollisuuksien ulkopuolella. Heilläkin olisi oikeus harrastamiseen ja sosiaalisiin suhteisiin	Taustakuva A
1 kohtaus. Tyttö istuu tuolilla. Hän piirtää paperille hevosen kuvia	Ääni: Mun äiti vaan makaa sängyssä koko ajan. Onneksi mul on hevonen, joka välittää. Mutta mummo ei pääse enää viemään mua tallille. Mitä mä teen?
2. kohtaus. Poika pallottelee kotona jalkapalloa yksin	Ääni: Pitiks isän sitten antaa ajokortti poliisille. Miten mä pääsen treeneihin. Meillä on vielä monta peliäkin. Miks me asutaan näin kaukana...
3. kohtaus Poika kävelee kädet taskussa. On tylsistynyt. Hän istuu. Ottaa puhelimen esille ja alkaa pelamaan.	Ääni: Miksi äiti ja isä ovat aina vaan töissä? Eiks ne enää tykkää musta? Koulussa kaikki sanoo, että olen hyvä musiikissa. Musta voisi tulla hyvä pasuunansoittaja, kun äiti ja isä vaan ehtisi viemään?
Toiminnan tarkoituksena on antaa syrjäseutujen lapsille mahdollisuus harrastukseen kuljettamiseen, silloin kun vanhemmat eivät siihen sosiaalisiin perusteisiin pysty	taustakuva B
Haluaisitko sinä olla lapsen tai nuoren oma harrastuskummi?	taustakuva C
4.kohtaus Harrastuskummi ajaa pihalle hakemaan poikaa jalkapallotreeneihin. He kättelevät toisiaan iloisesti ja tuttavallisesti.	Ääni: Hello! Kiva nähdä taas! Oletko valmis lähtemään treeneihin (joo sanoo poika) Voitkin sitten matkalla kertoa mitä kaikkea mukavaa viikon aikana on tapahtunut

Harrastuskummi on lapsen kaveri, joka kuljettaa lasta harrastuspaikkaan sovitusti silloin kun vanhemmilla ei ole siihen mahdollisuutta.	taustakuva D
Auttamalla lasta tuet hänen hyvinvointiaan jopa vuosiksi eteenpäin. Voit olla merkittävä osa hänen elämäänsä ehkäisemällä yksinäisyyttä, masennusta, passiivisuutta sekä tuemalla henkistä ja fyysistä hyvinvointia.	taustakuva E
Anna hieman aikaasi ja ryhdy harrastutummiksi Suo lapsille mahdollisuuden olla esimerkiksi	taustakuva F
...jalkapalloilija	kuva 02
..pasuunansoittaja	kuva 03
...ratsastaja	kuva 01

Videon linkki

<https://www.youtube.com/watch?v=3NxfwCou7r4&feature=youtu.be>

LIITE 3. Mieliidekysely harrastuskummi - videosta

MIELIIDEKYSELY HARRASTUSKUMMI - MARKKINOINTIVIDEOSTA

1. Etunimi _____
2. Ikä _____
3. Ammatti _____
4. Oliko video mielestäsi tarpeeksi laadukas esim. käsikirjoitus, toteutus, äänen laatu?
5. Tuliko videosta sanoma esille selkeästi?
6. Herättikö video sinussa kiinnostusta toimintaan tai ajatusta toiminnan tarpeellisuudesta?
7. Muita kommentteja?

